

Türkiye’de Kronik Hastalığı Olan Erişkinlere Uygulanan Motivasyonel Görüşmeler: Hemşirelik Alanındaki Lisansüstü Tezlerinin Retrospektif İncelemesi

Motivational Interviews Applied to Adults with Chronic Disease in Türkiye: A Retrospective Analysis of Postgraduate Theses in Nursing

 Kübra İNCİRKUŞ^a

^aTrakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD, Edirne, Türkiye

ÖZET Amaç: Retrospektif tanımlayıcı tipte planlanan bu çalışmanın amacı, Türkiye’de kronik hastalığı olan erişkin bireylere uygulanan motivasyonel görüşmelerin, hemşirelik alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının sayısal ve metodolojik özellikleri açısından incelenmesidir. **Gereç ve Yöntemler:** Çalışma kapsamında Türkiye Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında erişime açık olan ve tam metnine ulaşılabilen hemşirelik alanındaki yüksek lisans ve doktora tezleri Şubat-Nisan 2023 tarihleri arasında tarandı. Dâhil edilme kriterlerine uygun olan 22 lisansüstü tez, araştırmacı tarafından oluşturulan anket formu ile incelendi. Elde edilen veriler SPSS v21 programında tanımlayıcı analizlerle (sayı, yüzde, minimum, maksimum, ortalama, standart sapma) değerlendirildi. **Bulgular:** İncelenen tezlerin en fazla 2016 yılında yayımlandığı, çoğunluğunun doktora düzeyinde (%72,2), deneysel tasarım tipinde (%81,8) ve diyabetli bireylerde (%36,4) yürütüldüğü ve motivasyonel görüşme uygulamalarının etkili olduğu (%100) bulundu. Sonuç kriteri olarak en fazla öz-etkililik düzeyi (%13,4) değerlendirilirken, lisansüstü tezlerin çoğunluğu hemşirelik ana bilim dalında (%31,8) yapıldığı görüldü. Tezlerin örneklem büyüklüğü 64,41±3,69 ve izlem süresi 3,87±2,08 aydı. **Sonuç:** Çalışma kapsamında değerlendirilen tezlerinin tamamında motivasyonel görüşme uygulamalarının öz-etkililiği artırma, metabolik kontrol ve sağlıklı davranış geliştirme başta olmak üzere incelenen sonuç kriterlerini iyileştirmede etkili olduğu görülmektedir. Ancak tezlerin çoğunda örneklem küçüklüğü ve kısa izlem süreleri sınırlılık olarak bildirilmekteydi. Bu kapsamda, kronik hastalığı olan bireylere uygulanan motivasyonel görüşmelerin; hastalık yönetimi, davranış değişimi ve bakım sonuçlarının iyileştirilmesindeki etkinliğini değerlendirmede, büyük örneklem gruplarında ve uzun dönemli izlemleri kapsayan ileri çalışmalar önerilmektedir.

ABSTRACT Objective: The aim of this retrospective descriptive study is to examine the use of motivational interviews applied to adults with chronic diseases in postgraduate thesis studies conducted in the field of nursing in terms of number and methodological features in Türkiye. **Material and Methods:** In the study, master’s and doctoral theses in the field of nursing, which are accessible and full text of which can be accessed in the database of National Thesis Center of the Turkish Council of Higher Education, were searched between February and April 2023. Twenty two postgraduate theses, which met the inclusion criteria, were examined with the questionnaire form created by the researcher. The obtained data were evaluated with descriptive analyzes (number, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation) in SPSS v21 program. **Results:** It was found that the most of the examined theses were published in 2016, most of them were at doctorate level (72.2%), experimental design (81.8%) and individuals with diabetes (36.4%), and motivational interviewing practices were effective (100%). While the highest level of self-efficacy (13.4%) was evaluated as the outcome criterion, it was seen that the majority of postgraduate theses were made in the nursing department (31.8%). The sample size of the theses was 64.41±3.69 and the follow-up period was 3.87±2.08 months. **Conclusion:** In the theses evaluated in the study, it was seen that motivational interviewing practices were effective in improving the outcome criteria examined, especially increasing self-efficacy, metabolic control and healthy behavior development. However, small sample size and short follow-up periods were reported in theses. In this context, further studies with large sample groups and long-term follow-ups are recommended to evaluate the effectiveness of motivational interviews applied to individuals with chronic diseases in disease management, behavior change and improvement of care outcomes.

Anahtar Kelimeler: Kronik hastalık; hemşirelik; motivasyonel görüşme; lisansüstü eğitim

Keywords: Chronic disease; nursing; motivational interviewing; graduate education

KAYNAK GÖSTERMEK İÇİN:

İncirkuş K. Türkiye’de kronik hastalığı olan erişkinlere uygulanan motivasyonel görüşmeler: Hemşirelik alanındaki lisansüstü tezlerinin retrospektif incelemesi. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2024;16(1):122-8.

Correspondence: Kübra İNCİRKUŞ

Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD, Edirne, Türkiye

E-mail: kubraincirkus@trakya.edu.tr

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 22 May 2023

Received in revised form: 20 Dec 2023

Accepted: 19 Jan 2024

Available online: 23 Jan 2024

2146-8893 / Copyright © 2024 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Nüfusun ve yaşam süresinin artması ile kronik hastalıklara atfedilen toplam ölüm sayısı da artmıştır. Her yıl 41 milyon insan kronik hastalıklar nedeniyle ölmektedir ve bu oran dünya genelindeki tüm ölümlerin %74'ünü oluşturmaktadır. Kronik hastalıklar nedeniyle her yıl görülen erken yaştaki ölümlerin %86'sı düşük ve orta gelirli ülkelerde meydana gelmektedir.¹ Ayrıca koronavirus hastalığı-2019 salgınında hastalık hizmetlerinin kesintiye uğraması, kronik hastalığı olan bireylerin ciddi hastalık ve ölüm riskiyle karşı karşıya kalması durumun ciddiyetini artırmıştır.² Kronik hastalığı olan kişilerde hayati önem taşıyan sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının benimsenmesinde, hastalıkların yönetiminde ve sağlık sonuçlarının iyileştirilmesinde, motivasyonel görüşme; uygulaması ve öğrenmesi kolay, etkinliği kanıtlanmış, kısa sürede kalıcı etkileri olan, birey odaklı bir danışmalık türüdür.³⁻⁷ Motivasyonel görüşmenin temel amacı, kişinin içsel motivasyonunu artırarak bir durum veya davranışla ilgili ikilemini keşfetmesine ve çözümlemesine yardımcı olmaktır. Bağımlılık tedavisiyle başlamış olsa da motivasyonel görüşmenin kronik hastalıkların yönetimi başta olmak üzere birçok alanda etkili olduğu bildirilmektedir.^{4-6,8} Uluslararası literatürde yer alan sistematik derleme ve metaanaliz çalışmalarında, motivasyonel görüşmenin kronik obstrüktif akciğer hastalığı olanların öz-etkililik ve yaşam kalitesinin artırılmasında, hastaneye yatış oranlarının azaltılmasında, Tip 2 diyabet hastalarının laboratuvar sonuçlarının iyileştirilmesinde, uzun süreli egzersiz davranışı öz yeterliliğinin desteklenmesinde, kronik hastalığı olanlarda ilaç uyumunun iyileştirilmesinde, kalp yetersizliği hastalarının öz bakımını artırmada, kardiyovasküler hastalık riskini azaltmada etkili olduğu bildirilmektedir.^{7,9-15} Türkiye'de yapılan sistematik derleme çalışmasında ise yöntemin; Tip 2 diyabetli bireylerin A1c düzeylerini, diyabet öz yönetimi ve öz bakımını iyileştirmede etkili olduğu ve diyabet hemşirelerinin motivasyonel görüşmelerdeki önemi vurgulanmaktadır.¹⁶ Benzer şekilde hemşireler tarafından yüz yüze olarak uygulanan motivasyonel görüşmenin davranış değişiminde daha etkili olduğu; hemşirelerin hasta eğitimi, yaşam şekli değişiklikleri ve hastalıkları önleme konularında hekimlere göre daha fazla vurgu yaptığı, hastalarla daha fazla iletişim

hâlinde olduğu ve danışmanlık için daha fazla zaman ayırdığı belirtilmektedir.¹⁷⁻¹⁹ Ek olarak hemşirelerin sadece tek bir hastalığa odaklanmak yerine daha kapsamlı ve bütüncül bir bakış açısına sahip oldukları ve temel eğitimlerinin içeriği nedeniyle motivasyonel görüşme ilkelerini uygulamalarına entegre etme konusunda temel bilgi ve beceriye sahip oldukları bildirilmektedir.^{19,20} Özellikle kronik hastalıkların yönetiminde, olumlu sağlık davranışlarının kazandırılmasında, hastalığa ve tedaviye uyumun sağlanmasında ve bakımın devamlılığının sağlanmasında hemşirelerin birkaç günlük eğitim programlarını tamamlayarak tekniği kullanmaları önerilmektedir. Hemşirelikte motivasyonel görüşmelerin kullanıldığı çalışmaların ve kanıtların artırılmasının, yöntemin kullanılabilirliğini artırmada ve temel eğitim müfredatı, hizmet içi ve klinik eğitimlere entegrasyonunu sağlamada önemli olduğu vurgulanmaktadır.¹⁹ Bu doğrultuda çalışmanın, kronik hastalıkların yönetiminde motivasyonel görüşmelerin kullanımıyla ilgili hemşirelik literatürüne katkı sağlayacağı, yöntemin hemşirelik uygulamaları, araştırmaları ve eğitimlerinde kullanımının artırılmasında yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki kronik hastalığı olan erişkin bireylere uygulanan motivasyonel görüşmelerin hemşirelik alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının sayısal ve metodolojik özellikleri açısından retrospektif olarak incelenmesidir. Çalışma kapsamında aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmaktadır:

■ Türkiye'de hemşirelik alanında yapılan ve kronik hastalığı olan erişkinlere motivasyonel görüşme uygulanan lisansüstü tez çalışmalarının sayısı ve yıllara göre dağılımı nedir?

■ Türkiye'de hemşirelik alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarında kronik hastalığı olan erişkinlere uygulanan motivasyonel görüşmenin etkililik yüzdesi nedir?

■ Türkiye'de hemşirelik alanında yapılan ve kronik hastalığı olan erişkinlere motivasyonel görüşme uygulanan lisansüstü tez çalışmalarının metodolojik özellikleri (tasarım, örneklem, uygulama yolu, sonuç kriterleri, izlem) nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TÜRÜ

Bu araştırma retrospektif tanımlayıcı türde yapılmıştır.²¹

ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER VE ZAMAN

Çalışma kapsamında Türkiye Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında erişime açık olan ve tam metnine ulaşılabilen hemşirelik alanındaki yüksek lisans ve doktora tezleri Şubat-Nisan 2023 tarihleri arasında taranmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini; Şubat-Nisan 2023 tarihleri arasında Türkiye Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında taranan, kronik hastalık ve motivasyonel görüşmeleri konu alan toplam 475 lisansüstü tez oluşturmuştur. İlgili tarihler arasında dâhil etme kriterlerine uyan tüm çalışmalar ise araştırmanın örneklemini oluşturmuş ve bu doğrultuda toplam 22 lisansüstü tez incelenmiştir. İncelenen tezler için dâhil etme kriterleri; motivasyonel görüşme yönteminin kullanılması, tam metnine ulaşılması, hemşirelik alanında yapılmış olması, örneklemini kronik hastalığı olan ve 18 yaş üzerindeki bireylerin oluşturmasıdır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışmaya dâhil edilen tezlerin değerlendirilmesinde araştırmacı tarafından oluşturulan “anket formu” kullanılmıştır.²²⁻²⁴ Anket formu tezin yapıldığı yıl, bölüm, örneklem büyüklüğü, örnekleme alınan bireylerin kronik hastalık türü, tasarım tipi, lisansüstü eğitim türü, izlem süresi, motivasyonel görüşme ve izlem şekli, sonuç kriterleri ve motivasyonel görüşmelerin sonuçlara etkisi gibi tanımlayıcı 11 sorudan oluşmaktadır.

VERİLERİN TOPLANMASI

Çalışma kapsamında Türkiye Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında (www.tez2yok.gov.tr) Şubat-Nisan 2023 tarihleri arasında tarama yapılmıştır. Çalışma kapsamında Türkçe ve İngilizce olarak “*motivasyonel görüşme/motivational interview*” (n=57) ve “*kronik hastalık/chronic*

disease” (n=418) anahtar kelimeleri ile toplam 475 teze ulaşıldı. Hemşirelik alanında olmayanlar (n=337), kronik hastalığı olan bireylerde motivasyonel görüşme uygulanmayanlar (n=82), örnekleme 18 yaş altında olanlar (n=23), duplikasyonlar (n=8) ve tam metnine ulaşılamayanlar (n=3) çıkarıldığında toplamda 22 lisansüstü tez değerlendirmeye alındı.

VERİLERİN ANALİZİ

Çalışma kapsamında elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SSPS v21 (Chicago, IL, ABD) programına aktarılmış ve tanımlayıcı analizler (sayı, yüzde, minimum, maksimum, ortalama, standart sapma) ile değerlendirilmiştir.

ARAŞTIRMANIN ETİK İLKELERİ

Araştırmanın örneklemini erişime açık olan lisansüstü tezler oluşturduğu için çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir. Çalışmaya dâhil edilen tezlerin yazar ve kurum bilgisi etik açıdan referans gösterilmemiş ve tezler sıra numarasına göre kaydedilerek değerlendirilmiştir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışma kapsamında, belirtilen tarihler arasında yazarları tarafından kullanımı kısıtlanan veya hemşirelik alanı dışında yer alan tezler örnekleme dâhil edilememiştir. Bu nedenle elde edilen sonuçlar yalnızca bu örnekleme genellenebilir.

BULGULAR

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin (n=22) yıllara göre dağılımları incelendiğinde, tezlerin 2013-2022 yılları arasında ve en fazla 2016 yılında yayımlandığı görüldü (Şekil 1).

Çalışmada incelenen tezlerin çoğunluğu doktora düzeyinde (%72,2), deneysel tasarım tipinde (%81,8) ve diyabetli bireylerde (%36,4) yürütüldüğü; tezlerin tamamında (%100) motivasyonel görüşme uygulamalarının sonuç kriterlerini iyileştirmede etkili olduğu görüldü. Sonuç kriteri olarak en fazla öz-etkililik düzeyi (%13,4) değerlendirilirken, lisansüstü tezlerinin çoğunluğunun hemşirelik ana bilim dalında (%31,8) yapıldığı bulundu. Tezlerin örneklem büyüklüğü 64,41±23,69 (minimum 10, maks-

ŞEKİL 1: İncelenen lisansüstü tezlerin yayımlandığı yıllara göre dağılımları (2013-2022).

mum 116) idi. İzlem süresi ortalama $3,87 \pm 2,08$ (minimum 0, maksimum 6) aydı (Tablo 1).

TARTIŞMA

Türkiye’de hemşirelik alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarında, kronik hastalığı olan erişkin bireylere uygulanan motivasyonel görüşme kullanımının retrospektif olarak incelenmesini amaçlayan bu çalışmada, toplam 22 tez incelenmiştir. Tezlerin yıllara göre dağılımlarına bakıldığında, en fazla 2016 yılında olduğu ve bu alanda yılda ortalama 2-3 tezin yayımlandığı görülmektedir. Bu alanda ülkemizdeki ilk çalışma Erol ve Erdogan tarafından 2005 yılında yapılan liseye giden ve sigara içen öğrencilere motivasyonel görüşmenin kullanıldığı çalışmadır.²⁵ İlerleyen yıllarda Uluslararası Hemşireler Birliğinin 2010 yılı temasında, hemşirelerin kronik hastalıkların önlenmesi ve yönetiminde psikososyal, motivasyonel, davranışsal destek sağlamadaki lider rolünü vurgulaması ve Türkiye’de motivasyonel görüşme tekniği kurslarının açılmaya başlamasıyla birlikte hemşirelerin bu alandaki çalışmalarının arttığı düşünülmektedir.^{26,27} Motivasyonel görüşme, kısa süreli olması ve davranış değişimini desteklemesi nedeniyle son yıllarda öne çıkan yaklaşımlardan biridir.⁵ Kronik hastalıkların yönetiminde kullanımının da giderek artış gösterdiği dikkate alındığında bu sayıların daha da artacağı düşünülmektedir.^{4,6,8,12,15}

Çalışmada hemşirelik ana bilim dalındaki tezlerin çoklukta olmasının (%31,8) nedeni olarak, yakın geçmişe kadar lisansüstü programların hemşirelik ana bilim dalı çatısında yürütülmesi ve günümüzde bazı

TABLO 1: İncelenen lisansüstü tez çalışmalarının genel özellikleri (n=22).

Değişken		n	%
Lisansüstü eğitim türü	Yüksek lisans	6	27,3
	Doktora	16	72,7
Tasarım tipi	Deneyisel	18	81,8
	Yarı deneysel	3	13,6
	Nitel	1	4,5
Uygulamanın sonuçlara etkisi	Etkili	22	100,0
	Etkisiz	0	0,0
Örneklemin hastalık türü	Genel kronik hastalık	2	9,1
	Diyabet	8	36,4
	Hipertansiyon	4	18,2
	Kronik böbrek yetersizliği	3	13,6
	Kronik obstrüktif akciğer hastalığı	2	9,1
	Kanser	2	9,1
	Kalp hastalığı	1	4,5
Örneklem büyüklüğü	10 kişi	1	4,5
	30-55 kişi	6	27,3
	60 kişi	7	31,8
	68-98 kişi	6	27,3
	110 kişi ve üzeri	2	9,1
Sonuç kriterleri (birden fazla seçeneekli)	Sigara kullanımı	3	3,7
	Öz-etkililik	11	13,4
	Metabolik kontrol	9	11,0
	Kan şekeri	3	3,7
	Kan basıncı	6	7,3
	Beslenme	2	2,4
	Beden kitle indeksi	8	9,8
	Egzersiz	4	4,9
	Öz bakım	1	1,2
	Başa çıkma becerisi	1	1,2
	Sosyal destek algısı	1	1,2
	Sağlık davranışları	2	2,4
	Davranış değişim aşaması	7	8,5
	İlaç kullanımı	6	7,3
	Yaşam kalitesi	5	6,1
Tedaviye/hastalığa uyum	7	8,5	
Öz yönetim algısı	3	3,7	
Depresyon/anksiyete	3	3,7	
Motivasyonel görüşme şekli	Yüz yüze	21	95,5
	Yüz yüze+telefonla	1	4,5
İzlem şekli	Yüz yüze	21	95,5
	Telefonla	1	4,5
İzlem süresi	6 ay	9	40,9
	4 ay	2	9,1
	3 ay	7	31,8
	1 ay	2	9,1
	0-12 gün	2	9,1
	Ana bilim dalı	Hemşirelik	7
Halk sağlığı hemşireliği	5	22,7	
İç hastalıkları hemşireliği	4	18,2	
Ruh sağlığı hemşireliği	4	18,2	
Hemşirelik esasları	2	9,1	

üniversitelerde alt ana bilim dallarına ayrılmış olması gösterilmektedir. Çalışma kapsamında değerlendirilen tezlerin çoğu doktora düzeyinde (%72,7) ve deneysel (%81,8) tiptedir. Doktora tezlerinde, deneysel ve metodolojik çalışmaların artış gösterdiği ve bunun nedeninin Türkiye'deki hemşirelik doktora eğitiminde deneysel araştırmalara öncelik verilmesi olduğu bildirilmektedir.²² Bu doğrultuda, motivasyonel görüşmelerin etkinliğinin değerlendirildiği girişimsel çalışmaların çoğunluğunun doktora düzeyinde olması beklenen bir sonuçtur.

İncelenen lisansüstü tezlerde örneklemin en fazla diyabet (%36,4) hastalarını içerdiği görülmektedir. Literatürde de benzer şekilde diyabetli bireylerin çoğunlukta olduğu motivasyonel görüşme çalışmalarının sıklığı dikkat çekmekteydi.^{6,8,10,12} Diyabetin uzun vadedeki yönetiminde temel olan sağlıklı yaşam şekli değişikliklerinin sağlanmasında, komplikasyonları önleme veya azaltmada, hastalık yönetimi ve glisemik kontrole uyumu artırmada, bakım sonuçlarını iyileştirmede motivasyonel görüşmelerin umut verici olduğu belirtilmektedir.^{4,16,28,29} Diyabetli bireyleri en iyi tanıyan ve en çok temas eden kişiler oldukları için diyabetin öz yönetiminde motivasyonel görüşme uygulamalarını yapacak en uygun kişilerin hemşireler olduğu bildirilmektedir.^{30,31}

Çalışma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin örneklem büyüklüğü $64,41 \pm 23,69$ (minimum 10, maksimum 116) kişiydi. Sadece 2 tezde örneklem büyüklüğü 100'ün üzerindeydi ve örneklem sayısının küçük olması tezlerde sınırlılık olarak belirtilmekteydi. Son zamanlarda yapılan metaanaliz ve sistematik inceleme çalışmalarında da farklı kronik hastalıklarda, geniş örneklem ve alanlarda hasta-sağlık profesyoneli iş birliğine olanak sağlayan, detaylı yöntem ve araçlarla motivasyonel görüşmelerin güçlü veya zayıf yönlerini ve etkinliğini ortaya koyan çalışmalara ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir.^{12,13,15,32}

İncelenen tezlerin tamamında uygulanan motivasyonel görüşmenin sonuç kriterlerini iyileştirmede etkili bulunduğu görülmektedir. Bu sonuç motivasyonel görüşmelerin etkinliğini kanıtlayan sistematik derleme ve metaanaliz çalışmalarıyla benzerlik gös-

termektedir.³⁻⁷ Lisansüstü tezlerde sonuç kriteri olarak en fazla öz-etkililik (%13,4) değerlendirilmiştir. Öz-etkililik, başarılı kronik hastalık yönetiminin ön koşulu, davranış değişiminde bireyin sorumluluk almasını destekleyen anahtar bir bileşen ve önemli bir sonuç değişkenidir.^{5,33,34} Öz-etkililiğin desteklenmesi, motivasyonel görüşmenin 4 temel prensibinden de biridir.^{4,5} Bu doğrultuda en fazla incelenen sonuç değişkeninin öz-etkililik olması beklenen bir durumdur ve motivasyonel görüşmenin öz-etkililiği artırdığını gösteren literatürle benzerlik göstermektedir.^{8,35} İncelenen tezlerin %95,5'inde motivasyonel görüşmeler ve izlemler yüz yüze olarak uygulanmıştır. Zomahoun ve ark.nın yaptığı sistematik derleme çalışmasında, sadece yüz yüze yapılan motivasyonel görüşme müdahalelerinin telefonla yapılanlardan daha etkili bulunduğu belirtilmektedir.¹³ İncelenen tezlerde de literatürde daha etkili olduğu belirtilen yüz yüze yönteminin kullanıldığı belirlenmiştir. Çalışmada, lisansüstü tezlerdeki izlem süresinin $3,87 \pm 2,08$ (minimum 0, maksimum 6) ay olduğu bulundu. Motivasyonel görüşme ile ilgili sistematik derleme ve metaanaliz çalışmalarında, izlem süresinin 2 hafta ile 2 yıl arasında değiştiği ve 3 aydan kısa süren izlemlerin danışmanlık hatalarını artırdığı bildirilmektedir.^{6,8} Bu doğrultuda incelenen tezlerin izlem sürelerinin kısa olduğu ve 4 tezde 3 aydan daha kısa süre izlem yapıldığı görülmektedir. Bu durumun nedeni olarak Türkiye'de lisansüstü tez çalışmalarının belirli bir tarih aralığında bitirme zorunluluğunun olması düşünülmektedir. Ek olarak, incelenen tüm tezlerde uzun süreli izlemi içeren ileri araştırmaların önerilmesi de bu görüşü doğrulamaktadır.

SONUÇ

Çalışma kapsamında değerlendirilen ve çoğunluğunu deneysel çalışmaların oluşturduğu lisansüstü tezlerinin tamamında, uygulanan motivasyonel görüşmelerin sonuç kriterlerini iyileştirmede etkili bulunduğu görüldü. Öte yandan, tezlerdeki izlem süresinin 6 aydan kısa olması ve örneklem sayılarının küçüklüğü genel olarak incelenen çalışmaların sınırlılığını oluşturmaktaydı. Hemşirelikte motivasyonel görüşmelerin kullanıldığı kanıtların artırılmasının, yöntemin kullanılabilirliğini artıracığı ve temel eğitim müfredatı, hizmet içi ve klinik eğitimlere entegrasyonunu

sağlayacağı dikkate alındığında; çalışmada elde edilen sonuçların, incelenen çalışmalardaki sınırlılıkların ve önerilerin gelecek araştırmaların geliştirilmesinde yol göstereceği düşünülmektedir. Bu kapsamda kronik hastalığı olan bireylere uygulanan motivasyonel görüşmelerin hastalık yönetimi, davranış değişimi ve bakım sonuçlarının iyileştirilmesindeki etkinliğinin değerlendirilmesinde, büyük örneklem gruplarında ve uzun dönemli izlemleri kapsayan ileri çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğru-
dan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet,

gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma tamamen yazarın kendi eseri olup başka hiçbir yazar katkısı alınmamıştır.

KAYNAKLAR

- World Health Organization [Internet]. ©2023 WHO [Cited: September 16, 2023]. Noncommunicable diseases. Available from: [\[Link\]](#)
- World Health Organization. World Health Statistics 2022: Monitoring Health for the SDGs, Sustainable Development Goals. Geneva: World Health Organization; 2022. Cited: April 30, 2023. [\[Link\]](#)
- Anstiss T. Motivational interviewing in primary care. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*. 2009;16:87-93. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Karadag F, Ögel K, Tezcan AE. Motivasyonel Görüşme: İnsanları Değişime Hazırlama. 1. Baskı. Ankara: HYB Basım Yayın; 2009.
- Ögel K. Motivasyonel görüşme tekniği [Motivational interviewing technique]. *Türkiye Klinikleri Psychiatry*. 2009;2(2):41-4. [\[Link\]](#)
- Rubak S, Sandbaek A, Lauritzen T, Christensen B. Motivational interviewing: a systematic review and meta-analysis. *Br J Gen Pract*. 2005;55(513):305-12. [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
- Wang C, Liu K, Sun X, Yin Y, Tang T. Effectiveness of motivational interviewing among patients with COPD: A systematic review with meta-analysis and trial sequential analysis of randomized controlled trials. *Patient Educ Couns*. 2022;105(11):3174-85. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Knight KM, McGowan L, Dickens C, Bundy C. A systematic review of motivational interviewing in physical health care settings. *Br J Health Psychol*. 2006;11(Pt 2):319-32. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Long L, Mordi IR, Bridges C, Sagar VA, Davies EJ, Coats AJ, et al. Exercise-based cardiac rehabilitation for adults with heart failure. *Cochrane Database Syst Rev*. 2019;1(1):CD003331. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
- Berhe KK, Gebru HB, Kahsay HB. Effect of motivational interviewing intervention on HgbA1C and depression in people with type 2 diabetes mellitus (systematic review and meta-analysis). *PLoS One*. 2020;15(10):e0240839. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
- McGrane N, Galvin R, Cusack T, Stokes E. Addition of motivational interventions to exercise and traditional physiotherapy: a review and meta-analysis. *Physiotherapy*. 2015;101(1):1-12. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Palacio A, Garay D, Langer B, Taylor J, Wood BA, Tamariz L. Motivational Interviewing Improves Medication Adherence: a Systematic Review and Meta-analysis. *J Gen Intern Med*. 2016;31(8):929-40. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
- Zomahoun HTV, Guénette L, Grégoire JP, Lauzier S, Lawani AM, Ferdynus C, et al. Effectiveness of motivational interviewing interventions on medication adherence in adults with chronic diseases: a systematic review and meta-analysis. *Int J Epidemiol*. 2017;46(2):589-602. [\[PubMed\]](#)
- Ghizzardi G, Arrigoni C, Dellafiore F, Vellone E, Caruso R. Efficacy of motivational interviewing on enhancing self-care behaviors among patients with chronic heart failure: a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *Heart Fail Rev*. 2022;27(4):1029-41. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Mifsud JL, Galea J, Garside J, Stephenson J, Astin F. Motivational interviewing to support modifiable risk factor change in individuals at increased risk of cardiovascular disease: A systematic review and meta-analysis. *PLoS One*. 2020;15(11):e0241193. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
- Muslu L, Ardahan M. Tip 2 diyabet tanılı yetişkinlerde motivasyonel görüşmenin etkisi: sistematik derleme [The effect of motivational interviewing on adults with type 2 diabetes mellitus: a systematic review]. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2017;10(3):167-76. [\[Link\]](#)
- Noordman J, van der Weijden T, van Dulmen S. Communication-related behavior change techniques used in face-to-face lifestyle interventions in primary care: a systematic review of the literature. *Patient Educ Couns*. 2012;89(2):227-44. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Arabacı Z, Doğru A, Yıldırım JG. Transteoretik modele dayandırılarak motivasyonel görüşme tekniğinin kronik hastalıklarda kullanımı örneklerinin incelenmesi [Examination of use examples of chronic diseases according to transtheoretic model based on motivational interview technique]. *Sağlık Akademisi*. 2018;3(2):136-47. [\[Crossref\]](#)
- Özdemir H, Taşçı S. Motivasyonel görüşme tekniği ve hemşirelikte kullanımı [The application of motivational interviewing technique in nursing]. *ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2013;1(1):41-7. [\[Link\]](#)
- Kim CJ, Kim M, Lee GY, Park E, Schlenk EA. Effectiveness of nurse-led interventions on medication adherence in adults taking medication for metabolic syndrome: A systematic review and meta-analysis. *J Clin Nurs*. 2023;32(15-16):5328-56. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Erdogan S, Nahcivan N, Esin MN. Hemşirelikte Araştırma Süreci Uygulama ve Kritik. 1. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 2014.
- Ardahan M, Özsoy S. Türkiye'de hemşirelik araştırmalarındaki eğilimler: yüksek lisans ve doktora tezleri üzerine bir çalışma [Nursing research trends in Turkey: a study on postgraduate and doctorate theses]. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2015;4(4):516-34. [\[Link\]](#)

23. Tayaz E, Koç A. Son yirmi yılda hemşirelik alanında eleştirel düşünme ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin retrospektif incelemesi [Retrospective analysis of postgraduate theses on critical thinking in nursing in the last twenty years]. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2022;6(1):1-13. [Link]
24. Öncel S, Sümen A. Türkiye'de halk sağlığı hemşireliği alanında yürütülen lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi [Assessment of theses written in the field of public health nursing in Turkey]. Türkiye Klinikleri J Public Health-Nurs Special Topics. 2017;3(1):20-8. [Link]
25. Erol S, Erdogan S. Application of a stage based motivational interviewing approach to adolescent smoking cessation: the Transtheoretical Model-based study. Patient Educ Couns. 2008;72(1):42-8. [Crossref] [PubMed]
26. International Council of Nurses. Delivering Quality, Serving Communities: Nurses Leading Chronic Care. Geneva: International Council of Nurses; 2010. [Link]
27. Ögel K [Internet]. [Erişim tarihi: 29 Eylül 2023]. Motivasyonel Görüşme Tekniği Kursu. Erişim linki: [Link]
28. Tosun A, Zincir H. Tip 2 Diabetes mellitusta sağlık davranış değişiminde transteoretik model temelli motivasyonel görüşme tekniği [Motivational interview method based on transtheoretical model of health behaviour change in type 2 diabetes mellitus]. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 2016;8(1):32-41. [Crossref]
29. Uzun S, Özmaya E. Diyabeti olan bireylerde motivasyonel görüşme yönteminin yaşam kalitesi üzerine etkisi: bir meta analiz çalışması [The effect of motivational interviewing method on quality of life in individuals with diabetes: A meta-analysis study]. Sağlık Akademisyenleri Dergisi. 2022;9(2):194-202. [Link]
30. Çapoğlu İ, Yıldırım A, Hacıhasanoğlu Aşlar R, Çayköylü A. Diyabete eşlik eden ruhsal sorunlar ve diyabet yönetimi [Mental problems accompanying diabetes and management of diabetes]. Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care. 2019;13(1):67-74. [Crossref]
31. Song D, Xu T, Sun Q. Effect of motivational interviewing on selfmanagement in patients with type 2 diabetes mellitus: A meta-analysis. International Journal of Nursing Sciences. 2014;1(3):291-7. [Crossref]
32. Yao M, Zhou XY, Xu ZJ, Lehman R, Haroon S, Jackson D, et al. The impact of training healthcare professionals' communication skills on the clinical care of diabetes and hypertension: a systematic review and meta-analysis. BMC Fam Pract. 2021;22(1):152. [Crossref] [PubMed] [PMC]
33. Clark NM, Dodge JA. Exploring self-efficacy as a predictor of disease management. Health Educ Behav. 1999;26(1):72-89. [Crossref] [PubMed]
34. Frei A, Svarin A, Steurer-Stey C, Puhon MA. Self-efficacy instruments for patients with chronic diseases suffer from methodological limitations--a systematic review. Health Qual Life Outcomes. 2009;7:86. [Crossref] [PubMed] [PMC]
35. Britt E, Hudson SM, Blampied NM. Motivational interviewing in health settings: a review. Patient Educ Couns. 2004;53(2):147-55. [Crossref] [PubMed]